

Kungl. Vetenskapsakademien har till uppgift att främja vetenskaperna och stärka deras inflytande i samhället.
The Royal Swedish Academy of Sciences has as its aim to promote the sciences and strengthen their influence in society.

Stockholm 8 oktober 2015

Dnr: KVA/2015/192/76

Göran K. Hansson/hs
Ständig sekreterare
Telefon: 08 - 673 95 02
E-post: goran.hansson@kva.se

Miljö- och Energidepartementet

Yttrande från Kungl. Vetenskapsakademien på betänkandet "Vägar till ett effektivare miljöarbete" (SOU 2015:43).

Kungl. Vetenskapsakademien inkommer härmed med synpunkter beträffande den del av betänkandet som rör utredningens förslag att miljöforskningsrådet Formas ska bygga upp en verksamhet liknande den vid Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) för att öka tillgängligheten till miljöforskningens resultat (betänkandets avsnitt 11.6).

Sammanfattningsvis avråder Vetenskapsakademien bestämt från att ge Formas ett uppdrag som resulterar i att forskningsrådet ska agera både beställare och utförare av utvärderingar inom det forskningsområde där man också är en finansär.

Den metodik, som från början utvecklats för systematiska utvärderingar/översikter inom medicin, har på senare år anpassats även till miljöfrågor, och riktlinjer för miljöutvärderingar har publicerats av Collaboration for Environment Evidence (CEE), ett väletablerat, internationellt nätverk för miljöutvärderingar. Liksom inom medicin följer CEE:s riktlinjer en strikt metod genom att systematiskt söka, sälla, kvalitetsgranska och väga samman forskningsresultat från hela världen. Metodiken ger utvärderingarna hög trovärdighet, vilket är en förutsättning för att rapporterna ska användas och komma till nytta. Utredaren nämner Mistras råd för evidensbaserad miljövärd (EviEM), finansierat av Mistra och sedan starten 2012 placerat vid Vetenskapsakademien (dock snart överfört till Stockholm Environment Institute (SEI)) - som en bra förebild för den föreslagna verksamheten. Det måste därför i sammanhanget lyftas fram att EviEM ingår i CEE-nätverket, följer CEE:s riktlinjer under sina utvärderingar och även deltar aktivt i arbetet med att förbättra och uppdatera dem.

Att genomföra en systematisk utvärdering i enlighet med CEE:s riktlinjer tar två till tre år, och EviEM har hittills avslutat två sådana utvärderingar. Varje utvärdering utförs av en grupp forskare från olika länder med expertkunskaper i den utvärderade frågan. Till ordförande för utvärderingsgruppen utses en forskare från ett svenskt universitet. Projektledaren från EviEM garanterar att utvärderingen följer CEE:s riktlinjer. Alla utvärderingar initieras i dialog med användare, som också tar aktiv del i planeringen av arbetet. Även resultaten presenteras tillsammans med användare för spridning i deras respektive nätverk, och lättillgänglig information tas fram i samråd med dem. Sedan 2012 har EviEM byggt upp ett välförknat nätverk av användare från miljömyndigheter, institut, miljöorganisationer och näringsliv.

Vetenskapsakademien vill poängtera vikten av att en verksamhet för utvärdering och tillgängliggörande av miljöforskning är oberoende av myndigheter och andra beställare, forskare och övriga utförare samt av de som direkt finansierar utförare av forskning.

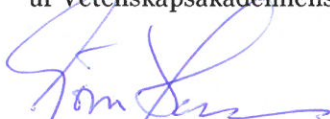
Det finns idag fristående utvärderingsinstitut inom ett stort antal samhällsområden och som påpekas i betänkandets avsnitt 11.6 finns redan en rad institutioner som har i uppgift att tillgängliggöra forskning. En starkt bidragande anledning till att dessa institut skapades var att garantera oberoende från dem som utför eller finansierar det som utvärderas. Dock saknas i dagsläget, förvånande nog och med undantag av EviEM, en oberoende instans för utvärdering och tillgängliggörande av miljöforskning. Det är därför med stor förvåning som Vetenskapsakademien konstaterar att utredaren i avsnitt 11.6. ändå anser att det *"inte är lämpligt att starta en ny myndighet eller annan fristående verksamhet"* (inom miljöområdet).

Utredaren föreslår istället att Formas ges en ny uppgift liknande den vid Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU): *"att vetenskapligt utvärdera tillämpad och ny forskning inom miljöområdet. Formas ska systematiskt sammanställa forskningsresultat med god vetenskaplig kvalitet och presentera resultaten på ett enkelt och lättfattligt sätt..."*. I varje systematisk utvärdering som följer riktlinjerna från CCE redovisas kunskapsluckor där det finns behov av fortsatt forskning. Denna information går tillbaka till forskarsamhället och till forskningsfinansiärer. Med Formas, eller annan forskningsfinansierande myndighet, som ansvarig för de systematiska utvärderingarna anser Vetenskapsakademien att det finns en uttalad risk för konflikt genom att myndigheten är både utförare och mottagare av utvärderingarna.

Vetenskapsakademien anser att det vore samhällsekonomiskt slöseri att inte ta tillvara den kompetens som byggts upp av EviEM.

Utredaren säger i betänkandets avsnitt 11.6 att EviEM:s verksamhet är en bra förebild för det som ska åstadkommas med förslaget om en ny verksamhet vid Formas. Han förbigår dock hur den kompetens om systematisk utvärdering som EviEM byggt upp sedan 2012 i så fall ska tas till vara och ger intrycket att Formas ska bygga upp samma slags kompetens på nytt. Om så är fallet, och givet det faktum att Stiftelsen för Miljöstrategisk Forskning (Mistra) - en statlig forskningsstiftelse - under perioden 2012-2017 investerar totalt c:a 66 miljoner kronor för att bygga upp just den kompetens som här efterfrågas, anser Vetenskapsakademien att det vore minst sagt osunt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv att spendera skattemedel på att bygga upp en kopia av en redan befintlig och framgångsrik verksamhet på nytt, men inom ramen för en ny huvudman. Vetenskapsakademien föreslår därför att regeringen, istället för att ge Formas uppdraget att bygga upp en verksamhet liknande den vid SBU för att öka tillgängligheten till miljöforskningens resultat, ger detta uppdrag till EviEM.

Beslut i detta ärende har fattats av ständige sekreteraren efter förberedande arbete av ledamöter ur Vetenskapsakademiens kommitté för miljöfrågor.

Göran K. Hansson
Ständig sekreterare